

مدیریت توریسم و ژئوتوریسم با استفاده از روش سوات^۱ مطالعه موردی شهرستان طارم

محسن شهبازی

m.shahbazi313@yahoo.com، دانشگاه شهریار،

چکیده

ژئوتوریسم زیر مجموعه توریسم پایدار بوده و هدف آن حفظ منابع طبیعی و مدیریت گردشگری در مقاصد است. ژئوتوریسم این امکان را برای محققان و بهره‌برداران به وجود آورده است، تا بتوانند کیفیت محیط را بهتر و بازدید را ارتقاء دهند، به طوری که دخالت انسان در زمین منجر به نشان دادن برجستگی ویژه و تازه‌ای از طبیعت گردد. هدف از پژوهش حاضر جذب و شناسایی صنعت ژئوتوریسم و همچنین شناسایی نقاط ضعف، قوت، مدیریت منابع طبیعی، فرصتها و تهدیدها به روش سوات در شهرستان طارم می باشد، که در این راستا از مطالعات کتابخانه ای، میدانی، شبیه سازی و استخراج نقشه ها در نرم افزار GIS 9.3 استفاده شده است. راهبرد بدست آمده از استنتاج مطالعات در این پژوهش نشان می دهد که جاذبه ها و منابع گردشگری مهمترین رکن گردشگری در شهرستان طارم می باشد و نیازمند استراتژی محافظه کارانه برای توسعه صنعت توریسم و مدیریت گردشگری در این منطقه می باشد، از آنجا که تاکنون سایر تسهیلات و خدمات گردشگری در شهرستان طارم شکل نگرفته اند بنابراین جاذبه های طبیعی موتور محرکه اقتصاد گردشگری هستند.

کلمات کلیدی: ژئوتوریسم، مدیریت جاذبه های طبیعی، روش

سوات، شهرستان طارم

مقدمه

در دهه های اخیر اهمیت گردشگری در سطح بین المللی هم از لحاظ تعداد گردشگران و هم از لحاظ درآمد ارزی همواره و به طور بی سابقه ای در حال افزایش بوده است [۴]. به طور کلی میتوان گفت گردشگری عبارت است از مجموع پدیده ها و روابط، متأثر از عملکرد متقابل گردشگر، سرمایه، دولت و جوامع میزبان و سازمانهای غیردولتی در روند جذب، حمل و نقل و پذیرایی از گردشگران، که دارای اشکال مختلف و انواع گوناگونی است که بسته به شرایط محیطی متفاوت میباشد [۱۲]. همچنین در قرن بیست و یکم، صنعت گردشگری، حفاظت و بهره برداری پایدار از جاذبه های مغفول مانده محیط اطراف، یعنی میراث زمین شناختی و میراث معادن را در قالب علم کاربردی «زمین- گردشگری» (ژئوتوریسم) مورد توجه جدی علمی و عملی قرار داده است [۱۳]. این صنعت پدیده‌های چندبعدی است که ابعاد مختلف جامعه (اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و...) محیط را تحت

تأثیر قرار می دهد. این خصیصه، گردشگری و مداری بودن جهانگرد را می سازد، چون او به جایی باز می گردد که از آن جا حرکت کرده است. امروزه گردشگری، نقشی را ایفاء می کند که انقلاب صنعتی در زمینه تحول اجتماعی ایفا نمود [۹]. ژئوتوریسم زیرمجموعه توریسم پایدار بوده و هدف آن حفظ منابع گردشگری در مقاصد است [۱]. یک ژئوتوریست به دنبال مشاهده ی جاذبه های زمین شناسی، ژئومورفولوژی و حتی موزه های معدنی در کشور مقصد است [۱۵]. همچنین میتوان ژئوتوریست را در قالب توریسم اکتشافی، تجربی، ماجراجو و تحقیقی نیز طبقه بندی نموده [۱۱]. از جمله مطالعاتی که در زمینه گردشگری و ژئوتوریست صورت گرفته است عبارت است از: مطالعات نوروزی که با ارزیابی توان محیطی برای توسعه توریسم در دهستان چغاخور به این نتیجه رسید که تمامی سطح منطقه از توان بالایی برای توسعه اکوتوریسم برخوردار است [۱۳]. رکن الدین افتخاری و مهدوی، با استفاده از روش پیمایش، مطالعات میدانی و تعیین نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدها به شیوه سوات به ارایه استراتژی و راهبرد در جهت توسعه گردشگری در مناطق روستایی لواسان پرداخته است [۲]. تجزیه و تحلیل‌های تجربی در منطقه مطالعه شده نشان می دهد که آستانه آسیب پذیری نقاط روستایی به علت گردشگری بودن بسیار بالاست و نیازمند بازنگری و ارایه سیاستهای مناسب در جهت رفع محدودیتهای و استفاده از مزیت‌های نسبی موجود می باشد. کرمی با بهره‌گیری از نقشه های زمین شناسی، ژئومورفولوژی و بازدیدهای میدانی، تحول ساختمان زمین شناسی و ژئومورفولوژی دره کندوان و نحوه پیدایش مخروط‌های ایگنمبریتی را مورد بررسی قرار داد و توانمندی های ژئوتوریسم را در توسعه روستای کندوان ارزیابی کرد [۱۰]. وارثی و همکاران، به شناسایی توانایی های جذب گردشگری شهر سقز و بررسی نقاط قوت و ضعف این آثار، و همچنین کشف فرصتهای در انتظار برنامه و شناسایی موارد تهدید و تبدیل آنها به فرصت در جهت تقویت و توسعه صنعت گردشگری شهر سقز و ارایه راهبردهای برتر و راهکارهای اجرایی پرداخته و به این نتیجه رسیده اند که، این شهر، به لحاظ موقعیت جغرافیایی خاص چهار راهی، گذشته تاریخی، داشتن پتانسیل تجاری و بازرچه های مرزی و همچنین بهره مندی از آب و هوایی مطبوع در فصول بهار و تابستان، ظرفیت تبدیل شدن به یکی از قطب های گردشگری غرب کشور را دارا است [۱۵]. مدیری در مطالعه اکوتوریسم منطقه ریجاب در استان کرمانشاه با استفاده از روش